

і дипломних проєктів, проходження практик і т.д. Найголовніша особливість юнацького віку (включаючи і пізню юність) складається в усвідомленні людиною своєї індивідуальності, неповторності, у становленні самосвідомості і формуванні образу «Я». Образ «Я», по І. Кону, - це соціальна установка, відношення особистості до себе, що включає три взаємозалежних компоненти: пізнавальний, емоційний і поведінковий [1].

Сприятливе положення студента в навколишньому для нього середовищі, сприяє нормальному розвитку його особистості. Не повинно бути істотних розбіжностей між самооцінкою й оцінкою, одержуваної студентом від значимих для нього людей (референтної групи), до яких обов'язково повинний відноситися й викладач. У цьому випадку він може допомогти студентові в подоланні несприятливого співвідношення самооцінки, очікуваної оцінки й оцінки, що виходить від референтної групи. Це можна зробити, цілеспрямовано організувавши таку педагогічну ситуацію, щоб студент ставши перед значимими для нього «іншими» у вигідному світлі й одержавши позитивну оцінку, що приведе до підвищення очікуваної оцінки, поліпшить його психологічний стан і зробить більш сприятливою позицію особистості в цілому.

Дослідивши проблему психологічних особливостей організації виховних заходів у вищій школі, ми дійшли висновків, що сучасний етап розвитку суспільства потребує особливої уваги до педагогічних роздумів розвитку творчої обдарованості студентів у вищій школі.

Аналіз основних нормативних документів, що регламентують стратегічні підходи розвитку молодіжної політики, свідчить про всі зростаючі інтереси держави до молоді як гарант безпеки й розвитку України.

Вища школа являє собою систему послуг, орієнтованих на підтримку самостійного, активного становлення особистості кожного студента. Молодіжна політика у вищій школі неможлива без творчої участі в її реалізації самих студентів, студентського самоврядування, молодіжних суспільних об'єднань. У Концепції виховання студентів визначено: «Особливе значення творчість здобуває в умовах змін громадського життя, суспільної свідомості, тому що тільки в процесі творчості виникають нові підходи до організації життя» [7].

Одним з перспективних напрямків удосконалювання системи, науково-дослідної роботи як засобу інтелектуального виховання, розвитку обдарованих студентів є розширення форм наукової творчості.

У сучасній вузівській практиці активно використовуються такі форми науково-дослідних занять, як студентські наукові кружки (на молодших курсах), участь у наукових конференціях, участь у науково-методичних і соціологічних дослідженнях, участь у міжнародних програмах, творчих конкурсах, олімпіадах в тому, що цікавить сучасну молоддь. Це дасть можливість єднанню викладацького колективу з студентами.

Література:

1. Губенко О.В. Творчий інтелект: деякі особливості та методи активізації у старшокласників // Обдарована дитина. – 1998. – №1. – С.25-28.
2. Гуменюк О.В. Психологія Я-концепції: Монографія. – Тернопіль: Економічна думка, 2002. – 186 с.
3. Дружинин В.Н. Общие способности. – М., 2009. – 254 с.
4. Дружинин В.Н. Экспериментальная психология: Учебник для вузов. 2-е изд. – СПб.: Питер, 2007. – 320 с.
5. Теплов Б.М. Психология. Изд-ие 8-е, М., Учпедгиз, 1954. – 345 с.
6. Юркевич В. С. Экспериментальное исследование «реакции на новизну» как проявления умственной активности // Вопросы диагностики психического развития. – Таллин, 1974.
7. Зауваження по правовому забезпеченню системи Вища школа України http://www.experts.in.ua/ua/baza/analitic/index.php?ELEMENT_ID=81578

УДК 378.14-057.632

Подплетня О. А., Хмельникова Л. І.

ДЗ «Дніпропетровська медична академія МОЗ України», м. Дніпропетровськ

ОСНОВНІ НАПРЯМКИ ФОРМУВАННЯ ХІМІЧНИХ КОМПЕТЕНТНОСТЕЙ У СТУДЕНТІВ-ФАРМАЦЕВТІВ

Одним із напрямків формування хімічних компетенцій у студентів є організація їх самостійної роботи. Використання електронних ресурсів розглядається як спосіб розширення результативної самостійної роботи студентів. Здійснення різних форм поточного контролю знань студентів дозволяє викладачеві володіти реальною інформацією про ступінь засвоєння навчальної програми кожним студентом на даному етапі навчання. Застосування бально-рейтингової системи сприяє розвитку і закріпленню системного підходу до вивчення дисципліни, формує у студентів навички самоконтролю, вимогливості до себе, підвищує зацікавленість у результатах своєї успішності, активізує самостійну систематичну навчальну діяльність.

Ключові слова: компетентнісний підхід, самостійна робота студентів, контроль знань студентів, бально-рейтингова система.

Одним из направлений формирования химических компетенций у студентов является организация их самостоятельной работы. Использование электронных ресурсов рассматривается как способ расширения результативной самостоятельной работы студентов. Осуществление различных форм текущего контроля знаний студентов позволяет преподавателю владеть реальной информацией о степени усвоения учебной программы каждым студентом на данном этапе обучения. Применение бально-рейтинговой системы способствует развитию и закреплению системного подхода к изучению дисциплины, формирует у студентов навыки самоконтроля, требовательности к себе, повышает заинтересованность в результатах своей успеваемости, активизирует самостоятельную систематическую учебную деятельность.

Ключевые слова: компетентностный подход, самостоятельная работа студентов, контроль знаний студентов, бально-рейтинговая система.

One of the areas of the competence-based approach in the department is the organization of independent work of students. The use of electronic resources is seen as a way to enhance effective self-study students. Implementation of the various forms of monitoring students' knowledge allows the instructor to own real information about the degree of assimilation of the curriculum each student at this stage of training. The use of score-rating system promotes the development and consolidation of a systems approach to the study subjects, forms the students' skills of self-control demands of himself, increases the interest in the results of their academic performance, self-activates the systematic training activities.

Keywords: the competence approach, independent work of students, monitoring student learning, score-rating system.

Постановка проблеми. Розвиток сучасної фармації в значній мірі обумовлений впровадженням досягнень хімічних наук. Це пов'язано з тим, що сучасні методи діагностики, лікування та профілактики захворювань засновані на законах хімії, фізико – хімічних методах аналізу. Формування професійних компетентностей сучасного провізора повинно здійснюватися як при вивченні дисциплін професійного, так і природничо-наукового циклу. Зменшення обсягу викладання хімії в середній школі, різке скорочення годин при викладанні хімічних дисциплін при переході на Болонську систему, вивчення хімії переважно на молодших курсах обумовлюють те, що більшість студентів слабо уявляють собі значимість досліджуваного матеріалу для своєї майбутньої професії. Виникає протиріччя між необхідністю формування кваліфікаційних умінь майбутнього фармацевта при вивченні хімічних дисциплін і відсутністю методики формування професійних компетентностей провізора. За умови скорочення навчальних годин пріоритетним напрямком удосконалення навчального процесу є використання інформаційних технологій, організація самостійної роботи студентів.

Аналіз дослідження. Інтеграція у світову систему освіти системи вищої фармацевтичної освіти при збереженні і розвитку досягнень та традицій української вищої школи - це один із принципів державної політики в сфері освіти [1, с.10]. Сьогодні кваліфікаційна освітня модель підготовки фахівця змінилася на компетентнісну модель, що припускає єдність знань, умінь, особистісних якостей. В якості основного об'єкта оцінки виступають професійні та загальнокультурні компетентності, під якими розуміємо «здатність застосовувати знання, вміння та особистісні якості для успішної діяльності в певній галузі » [2, с.205]. Обов'язковим компонентом освітньої програми стає навчально - дослідницька робота студента [3, с.190]. Такий підхід до навчання обумовлює істотні зміни в навчальному процесі і, як наслідок, величезну роботу по їх методичному забезпеченню.

В умовах реформування вищої школи найважливішою формою освітнього процесу

стає самостійна робота студентів [4, с.8], яка включає різні види індивідуальної і колективної діяльності студентів, що здійснюються під керівництвом викладача в спеціально відведений для цього аудиторний або позааудиторний час. Позааудиторну самостійну роботу студентів можна розділити на дві частини: робота, організована викладачем в рамках виконання навчального плану, і робота, що виходить за межі освоєння навчальної програми, виконання студентами творчих і проектних завдань для участі в конкурсах, олімпіадах, конференціях. Перший вид самостійної роботи студентів визначається освітнім стандартом, робочими програмами навчальних дисциплін, змістом методичних посібників тощо. Самостійна робота студентів поза навчальним планом дуже різноманітна і багато в чому залежить від ініціативи кафедри, інформованості студентів і їх бажання брати участь у позанавчальних заходах, вміння викладачів стимулювати такого роду діяльність.

На кафедрі загальної та клінічної фармації здійснюється навчання студентів з хімічних дисциплін за умови постійного пошуку нових форм організації навчального процесу.

В ході реалізації компетентнісного підходу до навчання застосовуються різні форми і методи роботи зі студентами, за яких студент не тільки отримує знання, вміння і володіння, необхідні для формування загальнокультурних і професійних компетенцій, а й розвиває критичне мислення, здатність креативно мислити і приймати рішення за нестандартних ситуацій, формує навички публічного спілкування і професійного мовлення [5, с. 530].

Одним з напрямків реалізації компетентнісного підходу на кафедрі є організація самостійної роботи студентів. Самостійна робота студента під контролем викладача на занятті здійснюється за конкретними індивідуальними завданнями з чітко визначеною метою. Більше половини лабораторних занять проводяться за індивідуальними завданнями в формі навчально-дослідних робіт (НДРС) або з елементами НДРС. Виконання таких робіт формує у студентів здатність самостійно обґрунтовувати передбачувані результати дослідів, вміння експериментально їх підтверджувати і формулювати, узагальнюючі висновки. На забезпечення усвідомленої діяльності студентів також орієнтовані індивідуальні завдання для самостійної позааудиторної підготовки до занять (домашні завдання в письмовій формі). Новий освітній стандарт ставить перед викладачами завдання не просто навчити студентів певним дисциплінам, а навчити їх вчитися, здобувати знання, працюючи самостійно. Ефективною формою самостійної роботи студентів на кафедрі є система занять за індивідуальним планом, відповідно якого студенти з високим рівнем підготовки у другому семестрі виконують під контролем викладача ряд завдань з елементами проблемності, що вимагає не тільки знань, а й логічного мислення, вміння аналізувати інформацію і аргументувати свою відповідь. Зазначена форма роботи, здійснюється поза навчальним планом, сприяє формуванню у студентів молодших курсів пізнавальної самостійності, якості, що дозволяє людині поповнювати свої знання протягом усього життя.

Реалізація сучасних вимог до збільшення частки самостійної роботи студентів до 50% від загальної кількості навчального навантаження можлива тільки за умови ефективної організації навчального процесу зі залученням доступних сучасних технологій і максимального забезпечення студентів академії інформаційними ресурсами. Кафедра розглядає використання електронних ресурсів як спосіб розширення результативної самостійної роботи студентів. На сайті кафедри опубліковані навчально-методичні матеріали, в тому числі навчальні та навчально-методичні посібники, тести. У науковій бібліотеці академії є електронні підручники з дисциплін, що вивчаються на кафедрі. Слід зазначити, що далеко не всі випускники шкіл, які стали студентами, володіють навичками ефективної самостійної роботи з електронними ресурсами. Тому професорсько - викладацький склад кафедри розвиває у студентів вміння і навички вилучення і обробки інформації не тільки з традиційних паперових носіїв, а й електронних.

Метою сучасного освітнього процесу є не тільки підготовка висококваліфікованого фахівця, а й виховання творчої особистості. Протягом багатьох років на кафедрі функціонує

студентське наукове товариство (СНТ). Формою участі студентів у роботі СНТ є пошук і реферування літературних даних з актуальних тем хімічних дисциплін. На засіданнях гуртка СНТ заслуховуються проблемні доповіді та реферативні роботи студентів, кращі з яких представляються на щорічні внутрішньовузівські студентські конференції. Студенти також активно беруть участь в підготовці та проведенні кафедрою студентських конференцій з різних тематик: «Визначні дати великих хіміків», «Визначні дати великих відкриттів», «Хімія і нанотехнології», «Біосистеми і метали-токсиканти». В рамках підготовки до конференцій проводиться конкурс на кращу усну доповідь, найкращі презентації по заданих тем.

Участь в подібних заходах дозволяє студентам з різним рівнем успішності не тільки підвищувати знання з дисципліни, що вивчається, але і розкривати свій творчий потенціал, робити перші кроки в навчально - дослідній роботі, яка відповідно до нових вимог є обов'язковим компонентом освітньої програми.

Слід зазначити, що студенти, які виконують завдання за індивідуальним планом і активно беруть участь в роботі гуртка СНТ, згодом стають аспірантами.

Існує взаємозв'язок між шляхами та способами вироблення компетенцій зі способами і методами оцінки ступеня їх сформованості (оціночні засоби). Відповідно до вимог оцінка якості підготовки студентів повинна включати поточну, проміжну і підсумкову державну атестацію. Поточна атестація є перевіркою засвоєння навчального матеріалу, систематично здійснюється протягом семестру. Проміжна атестація зазвичай здійснюється в кінці семестру і може завершувати вивчення як окремої дисципліни, так і її частини. Подібний контроль допомагає оцінити більші сукупності знань і вмінь, а в деяких випадках - навіть формування певних професійних компетенцій. Основними формами проміжної атестації є залік і іспит.

Поточний контроль знань студентів на кафедрі дозволяє викладачеві володіти реальною інформацією про ступінь засвоєння навчальної програми кожним студентом на даному етапі навчання, здійснюється всебічно шляхом регулярної перевірки наявності у студентів виконаних домашніх завдань в письмовій формі; проведенням індивідуального опитування кожного студента в кінці заняття в усній або письмовій формі з метою захисту виконаної лабораторної роботи або індивідуального завдання; тестуванням в кінці кожного лабораторного або практичного заняття за темою, що вивчається; проведенням контрольних робіт і колоквиумів, завершального вивчення окремих блоків дисципліни; підсумковим тестуванням, проведеним наприкінці семестру. Формою проміжної атестації деяких хімічних дисципліни є іспит, який проводиться в традиційній усній або письмовій формі, і залік, здійснюваний в тестовій формі на комп'ютерах.

Отримати найбільш повну інформацію про якість навчання та індивідуальних результатах студентів дозволяє використання рейтингової системи як однієї з форм вдосконалення організації навчального процесу та підвищення мотивації студентів до активної систематичної навчальної роботи.

Аналіз роботи кафедри показує, що студенти молодших курсів не можуть самі контролювати процес навчання, підтримувати ритмічну систематичну роботу протягом всього семестру. Вирішенню цих проблем сприяє застосування бально-рейтингової системи (БРС), відповідно до вимог якої здійснюється навчальний процес на кафедрі.

Положення про БРС розробляється до початку семестру, затверджується на засіданні кафедри, доводиться до відому студентів на першій лекції або першому лабораторному занятті і вивішується на кафедральному стенді з інформацією. Рейтингові бали студентів систематично заносяться кожним викладачем в рейтингові листи і доводяться до відому студентів. В кінці семестру проводиться підрахунок загальної суми балів, отриманих кожним студентом, на підставі чого визначається семестровий рейтинг у відсотках. Результати рейтингу обговорюються і затверджуються на засіданні кафедри.

Екзаменаційна оцінка з дисципліни визначається підсумковим рейтингом з дисципліни. Невід'ємною вимогою до БРС є її прозорість, тому на кожному етапі навчання

студенти мають можливість отримати достовірну інформацію про свої рейтингові бали. Досвід роботи кафедри підтверджує, що застосування БРС в навчальному процесі сприяє розвитку і закріпленню системного підходу до вивчення дисципліни, формує у студентів навички самоконтролю, вимогливості до себе, підвищує зацікавленість у результатах своєї успішності, активізує самостійну систематичну навчальну діяльність, а також дозволяє на ранніх етапах виявити як слабкіших, так і сильніших студентів.

Таким чином, здійснення реалізації нових освітніх стандартів на кафедрі показує необхідність використання не тільки вже існуючих ефективних форм організації навчального процесу, а й постійного пошуку інноваційних та практико-орієнтованих технологій навчання, які дозволять забезпечити високу якість підготовки кваліфікованих фахівців.

Література:

1. Вища освіта України і Болонський процес: Навч. програма / Розроб.: Степко М.Ф., Болюбаш Я.Я., Шинкарук В. Д. та ін. - К.; Тернопіль: Вид-во ТДПУ ім.В.Гнатюка, 2004.- 18 с.
2. Клименко Н. А. Опыт изучения медицинского образования в США II. Функции и структура медицинских учебных заведений / Н. А. Клименко // Медицина сьогодні і завтра. – 2004. – №1. – С. 201-210.
3. Пидаев А.В., Передерий В.Г. Болонский процесс в Европе.– Одесса: Одес.гос. мед. ун-т, 2004.- 192 с.
4. Пляка Л.В. Психологічні особливості розвитку професійної комунікативної компетентності у майбутніх провізорів. Автореф. дис.д. псих.н.// Л. В. Пляка. - К., 2010.
5. Фіцула М. М. Педагогіка: Навчальний посібник для студентів вищих педагогічних освіти/ Фіцула М.М. – К.: Видавн. центр «Академія», 2000. – 544 с.

УДК 612.176:613:616.89:614.254.4:616-057.874

Zemlyakova T. D., Antonova O.V.

ДЗ «Дніпропетровська медична академія МОЗ України», м. Дніпропетровськ

PHYSIOLOGICAL AND HYGIENIC CHARACTERISTICS OF RELATIONS OF BIORHYTHMS AND TENDENCY TO STRESS AMONG MEDICAL ACADEMY STUDENTS AND SCHOOLBOYS

В статті представлена фізіолого-гігієнічна характеристика співвідношення біоритмів та стійкості до стресу у 292 студентів медичного вузу та 69 гімназистів випускних класів. Оброблено 722 анкети. Отримані дані дозволили оцінити характер працездатності студентів та випускників з урахуванням їх біоритмів: практично половина обстежених, як студентів (47%), так і гімназистів (45%), відносяться до «голубів» (аритміків), що практично співпадає з даними Р.Хампа. Третина студентів (31%) є стресостійкими, а більшість студентів та гімназистів (67 та 72,5% відповідно) мають помірну схильність до стресу. Синдром емоційного вигорання характерний тільки для 2% студентів, але майже для третини (27,5%) випускників шкіл. Симптоми психосоматичних розладів притаманні 67,5% студентів та 63% гімназистів.

Ключові слова: біоритми, стрес, студенти, учні, психосоматичні розлади.

В статье дана физиолого-гигиеническая характеристика соотношений биоритмов и устойчивости к стрессу у 292 студентов медицинского вуза и 69 гимназистов выпускных классов. Обработано 722 анкеты. Полученные данные позволили оценить характер работоспособности студентов и выпускников по типу их биоритмов: практически половина обследованных, как студентов (47%), так и гимназистов (45%) – «голуби» (аритмики), что практически совпадает с данными Р. Хампа. Треть студентов (31%) является стрессоустойчивой, а большинство студентов и гимназистов (67 и 72,5%, соответственно) имеют умеренную склонность к стрессу. Синдром эмоционального выгорания характерен только для 2% студентов, но почти для трети (27,5%) выпускников. Симптомы психосоматических расстройств присущи 67,5% студентов и 63% гимназистов.

Ключевые слова: биоритмы, стресс, студенты, учащиеся, психосоматические расстройства.

The following review presents the physiological and hygienic characteristics of biorhythms correlations and resistance to stress among 292 medical students and 69 high schoolboys. 722 profiles were processed. The obtained data allowed to evaluate the nature of students' of working capacity and graduates of the schools by type of biorhythms: almost half of the examinees both students (47%), and schoolboys (45%) – «doves» (arrhythmics) that almost coincides with the data R. Hammpa. One-third of students (31%) is stress resistant and the majority of students and high school students (67% and 72.5%, respectively) have a moderate propensity to stress. The emotional burnout syndrome is typical for only 2% of the students, but for almost a third (27.5%) of graduates. The symptoms of psychosomatic disorders are peculiar to 67.5% of students and 63% of high school students.

Key words: biorhythms, stress, students, high school students, psychosomatic disorders.